

Upphovsrätt och affärsmodeller

Daniel Westman

Juridiska institutionen

Stockholms universitet

<http://www.juridicum.su.se/iri/dawe>

Argumenten för upphovsrätten

- Stimulera tillgången på verk i samhället (skapande och tillgängliggörande)
- "Naturlig rättighet" till det man skapat
- Skydda investeringar i produktion
- Tyngdpunkten läggs på olika argument i olika länder

Upphovsrätten och affärsmodeller

- Den huvudsakliga affärsmodellen när det gäller information (t.ex. skyddade verk eller andra prestation) är att sälja access
- Upphovsrätten knyter indirekt an till denna affärsmodell
 - Ensamrätt att framställa exemplar
 - Ensamrätt att göra tillgängligt för allmänheten
 - Skillnader mellan en digital och en icke-digital
- Individuell eller kollektiv hantering av ensamrätten
- Ensamrätten är huvudalternativet, men motstående intressen gör ibland att det istället blir frågan om
 - En ersättningsrätt
 - Vare sig ensamrätt eller ersättningsrätt
- Affärsmodeller bör beaktas vid anpassningen av upphovsrätten, men kan inte bli helt styrande

Kommande ändringar i upphovsrättslagen

- Genomförande av internationella rättsakter
- Departementspromemoria i juni 2003 (Ds 2003:35)
- Nytt begrepp "överföring till allmänheten"
- Exemplarbegreppet preciseras
- Inskränkningar harmoniseras och anpassas till en IT-miljö
- Kopiering för privat bruk begränsas något

Kommande ändringar i upphovsrättslagen (fors.)

- Möjligheterna till s.k. avtalslicens ökas
- Kassettersättningen höjs och anpassas till digital miljö
- Närstående rättighetsinnehavarnas ställning förstärks
- Rättsligt skydd för s.k. tekniska åtgärder
- Rättsligt skydd för information om rättighetsförvaltning

Kartläggning av den kritik som riktats mot upphovsrätten på senare år

- Kritik som inriktar sig på syftena med upphovsrätten
- Kritik som inriktar sig på skyddets omfång
- Kritik som mot att utövandet av ensamrätten leder till problem
- Kritik mot formerna för avtal och ersättning

"Syftena"

- "information wants to be free"
- Skapas även utan ensamrätt
- Gynnar inte den verkliga upphovsmannen
- Behövs inte för att möjliggöra spridning

”Skyddets omfång”

- Nya verkstyper
- Lägre krav för skydd
- Exemplarbegreppet problematiskt
- Osäkerhet kring länkning
- Inskränkningar snävas in
- Förlängd skyddstid
- Särskilt skydd för databaser
- Rättsligt skydd för tekniska skyddsåtgärder

”Utövandet av ensamrätten leder till problem”

- Konkurrensbegränsningar
- Utnyttjas för att påverka utformningen av teknisk utrustning och internets arkitektur
- Kontroll av efterlevandet leder till oproportionerliga integritetskränkningar
- Yttrandefriheten hotas

”Avtalsmarknaden och frågor om ersättning”

- Folk vill göra rätt för sig, men det går inte eller är för svårt
- ”One stop shop”
- Individuell rättighetshantering
- Kollektiv rättighetshantering
- Ersättning istället för ensamrätt (t.ex. kassettersättning)